

STUDIA NEOFILOLOGICZNE. ROZPRAWY JĘZYKOZNAWCZE

XXI

WIELOZNACZNOŚĆ POJĘCIOWA W PRAKTYCE DYSKURSYWNEJ

Rada Naukowa

PAOLA ATTOLINO; prof.; Università degli Studi di Salerno; Włochy
MAGDALENA BATOR; dr hab., prof. UWSB Merito; UWSB Merito w Poznaniu; Polska
BOGUSŁAW BIERWIACZONEK; prof. dr hab.; Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie; Polska
ISABEL DE LA CRUZ CABANILLAS; prof.; Universidad de Alcalá; Hiszpania
FRANCISCO GONZÁLVIZ GARCÍA; prof.; Universidad de Almería; Hiszpania
HANNA KACZMAREK; dr hab., prof. UJD; Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie; Polska
ZOLTÁN KÖVECSÉS; prof.; Eötvös Loránd University (Budapest); Węgry
PIOTR MAMET; dr hab., prof. PŚ; Politechnika Śląska; Polska
IWONA NOWAKOWSKA-KEMPNA; prof. dr. hab.; Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie; Polska
MICHIKO OGURA; prof. dr hab.; Tokyo Woman's Christian University; Japonia
RAFAEL J. PASCUAL; dr; Oxford University; Wiek Brytania
ELŻBIETA PAWLIKOWSKA-ASENDRYCH; dr hab., prof. UJD; Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie; Polska
ROMAN SADZIŃSKI; prof. dr hab.; Uniwersytet Łódzki; Polska
DAVID SCOTT-MACNAB; prof.; University of Sydney; Australia
OLGA SŁABOŃSKA; dr; Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie; Polska
JOANNA SZCZĘK; prof. dr hab.; Uniwersytet Wrocławski; Polska
KAMILA TUREWICZ; dr hab., prof. UJK; Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach; Polska
ZENON WEIGT; dr hab., prof. UŁ; Uniwersytet Łódzki; Polska

Recenzenci współpracujący

BOŻENA SIERADZKA-BAZIUR; prof. dr hab.; Polska Akademii Nauk; Polska
LESZEK BEREZOWSKI; prof. dr hab.; Uniwersytet Wrocławski; Polska
TETYANA BOROVA; dr hab. prof., Maynooth University, National University of Ireland Maynooth, Irlandia
MAŁGORZATA DAWIDZIAK-KŁADOCZNA; dr hab., prof. Uwr; Uniwersytet Wrocławski; Polska
BOŻENA CETNAROWSKA; prof. dr hab.; Uniwersytet Śląski w Katowicach; Polska
RADOSŁAW DYLEWSKI; dr hab., prof. UAM; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Polska
ANDRZEJ FERET; dr hab., prof. UJ; Uniwersytet Jagielloński; Polska
PIOTR KŁADOCZNY, dr hab., Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra
WIESŁAW KRAJKA; prof. dr hab.; Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; Polska
GANNA KRAPIVNYK; dr hab.; Charkowski Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny imienia H. S. Skoworody;
Ukraina
MAGDALENA LISIECKA-CZOP; dr hab., prof. US, Uniwersytet Szczeciński
KAZIMIERA MYCZKO; prof. dr hab.; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Polska
JACEK MAKOWSKI, dr hab., prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki
AGNIESZKA MYSZKA; dr hab., prof. UR; Uniwersytet Rzeszowski; Polska
RENATA NADOBNIK; dr hab., prof. AJP; Akademia im Jakuba Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim; Polska
OLENA OLEKSENKO; prof. dr; Charkowski Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny imienia H. S. Skoworody;
Ukraina
TETIANA OSIPOWA; dr hab., prof., Charkowski Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. H.S. Skoworody,
Ukraina
SANDRA PEÑA CERVEL; prof.; Universidad de La Rioja; Hiszpania
VIKTORIA PETRENKO; dr, prof. Uniwersytetu Ekonomicznego im. Simona Kuzneta w Charkowie; Ukraina
INGE POHL; prof. dr; Universität Koblenz-Landau; Niemcy
WITOLD SADZIŃSKI; dr hab.; Uniwersytet Łódzki; Polska
MYKOŁA STEPANENKO; prof. dr hab.; Narodowy Uniwersytet Rolnictwa i Nauk Przyrodniczych Ukrainy;
Ukraina
JOANNA TARGOŃSKA, dr hab., prof. UWM, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Polska
WŁODZIMIERZ WYSOCZAŃSKI; dr hab., prof. UWR; Uniwersytet Wrocławski; Polska

UNIwersytet JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE

STUDIA NEOFILOLOGICZNE
ROZPRAWY JĘZYKOZNAWCZE

XXI

WIELOZNACZNOŚĆ POJĘCIOWA
W PRAKTYCE DYSKURSYWNEJ

pod redakcją
HELENY GONCZAR, HANNY KACZMAREK, OLGI SŁABOŃSKIEJ

dawniej: STUDIA NEOFILOLOGICZNE

Częstochowa 2025

Zespół redakcyjny

Redaktor naczelny
DR HAB. HANNA KACZMAREK, PROF. UJD

Redaktorzy tomu
DR HAB. HELENA GONCZAR, PROF. UJD
DR HAB. HANNA KACZMAREK, PROF. UJD
DR OLGA SŁABOŃSKA

Sekretarz redakcji
DR HAB. ELŻBIETA PAWLIKOWSKA-ASENDRYCH, PROF. UJD

Redaktorzy językowi
DR HAB. AGNIESZKA KLIMAS, PROF. UJD
MGR WŁODZIMIERZ KĘDZIELSKI
MGR BEATA NAWROCKA

Redaktor techniczny i administrator strony
MGR AGATA LEŚNICZEK

Członkowie komitetu redakcyjnego
DR HAB. HELENA GONCZAR, PROF. UJD
DR OLGA SŁABOŃSKA

Korekta
PIOTR GOSPODAREK (język polski)

Skład i łamanie
PIOTR GOSPODAREK

Projekt okładki
DAMIAN RUDZIŃSKI

© Copyright by Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2025

adres strony internetowej pisma: www.studiano.ujd.edu.pl
e-mail: studiano@ujd.edu.pl

Pierwotną wersją periodyku jest publikacja papierowa

ISSN 2956-5731

dawniej (dla tytułu „Studia Neofilologiczne”) ISSN 2657-3032

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, al. Armii Krajowej 36A
www.ujd.edu.pl
e-mail: wydawnictwo@ujd.edu.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Foreword	11
BOGUSŁAW BIERWIACZONEK	
On the embodied and adaptive origins of the concepts GOOD and BAD	13
JOZEF BRUK, OLGA SŁABOŃSKA	
Polysemy of the lexeme BANK from the Frame Semantics perspective.	
An analysis of selected examples in English, Polish and Slovak	41
ADRIANA DÄNILÄ	
Positive und negative Eigenschaften der E-Zigaretten anhand	
metaphorischer und idiomatischer Sprachstrukturen	57
HELENA GONCZAR	
Lingua franca of the 21st century: The multilingual and multimodal	
dimensions of international technical projects in the Caucasus	69
ZBIGNIEW KOPEĆ	
From record highs to new lows: A cognitive linguistic study of	
the figurative language of economic indicators	87
AGNIESZKA KWAPISZEWSKA	
„Usta pięknie harmonizują z nosem”. Przykłady użycia metonimii	
w języku winiarskim	111
JOLANTA MAZURKIEWICZ-SOKOŁOWSKA	
‘Image schema’, ‘domain’, ‘frame’ and ‘mental space’ –	
taxonomy or an intertwining network?	129
NOWE GŁOSY: PRACE MŁODYCH NAUKOWCÓW	
NEW VOICES: CONTRIBUTIONS FROM YOUNG SCHOLARS	
YAROSLAVA APATSKA	
Polarization in American digital political news: Multimodal analysis of	
online media and social networks	149
ALICJA GORCZYŃSKA	
The dialogue of word and picture – polysemy in audiovisual translation of	
songs from animated films	161
PHILIP PORWOL, INGRID SCHARLAU	
What do metaphors of understanding hide?	181
JAN ZALEGA	
External lexical influences in the English language from antiquity	
to modern times	199

WSTĘP

Dwudziesty pierwszy tom czasopisma „Studia Neofilologiczne. Rozprawy Językoznawcze”, zatytułowany *Wieloznaczność pojęciowa w praktyce dyskursywnej (Conceptual Polysemy in Discursive Practice)*, zawiera różnorodne i inspirujące artykuły, w których autorzy badają dynamiczne procesy konstruowania, negocjowania, tłumaczenia i interpretacji znaczenia w kontekstach językowych, poznawczych i multimodalnych. Skupienie się na wieloznaczności pojęciowej odzwierciedla rosnące zainteresowanie tym, w jaki sposób pojęcia abstrakcyjne i konkretne są reprezentowane poznawczo, mediowane społecznie i osadzone kulturowo. Wyniki badań zawarte w artykułach dowodzą, że wieloznaczność nie jest jedynie zjawiskiem leksykalnym czy semantycznym, lecz fundamentalnym aspektem komunikacji, który wpływa na to, jak pojęcia są eksponowane, strukturyzowane, a czasem ukrywane w dyskursie. Ponadto w aktualnym wydaniu czasopisma akcentuje się znaczenie multimodalności, interakcji międzykulturowej oraz praktyk komunikacji profesjonalnej jako kluczowych czynników w procesie konstruowania znaczenia, z jednoczesnym zwróceniem uwagi na to, iż wieloznaczność manifestuje się w różnych modalnościach – językowej, wizualnej, kinestetycznej i audiowizualnej.

Część artykułów koncentruje się na poznawczych i ucieleśnionych warunkowaniach znaczenia. W pracy zatytułowanej *On the Embodied and Adaptive Origins of the Concepts GOOD and BAD* ukazano, w jaki sposób pojęcia ewaluacyjne *GOOD* i *BAD* mają swoje źródło w somatycznych doświadczeniach przyjemności i bólu. Autor pracy wskazuje, iż pojęcia te należą do kategorii „podstawowych pojęć adaptacyjnych” oraz podkreśla ich centralną rolę w strukturyzowaniu zarówno ocen afektywnych, jak i predykatów wartości. Artykuł *From Record Highs to New Lows: A Cognitive Linguistic Study of the Figurative Language of Economic Indicators* analizuje mechanizmy konceptualizacji abstrakcyjnych zjawisk ekonomicznych (np. inflacji czy cen) przez użytkowników języka angielskiego, ze szczególnym uwzględnieniem roli schematów obrazowych i struktur metaforycznych. Analiza ujawnia współdziałanie metafor konceptualnych i wzorców gramatycznych, podkreślając, w jaki sposób poznanie kształtuje rozumienie złożonych pojęć. Praca *‘Image Schema’, ‘Domain’, ‘Frame’ and ‘Mental Space’ – Taxonomy or an Intertwining Network?* bada organizację struktur poznawczych, wykazując, że schematy obrazowe funkcjonują zarówno autonomicznie, jak i integracyjnie, wspierając tworzenie znaczenia w ramach domen, ram i przestrzeni mental-

nych. Te badania łącznie podkreślają kluczową rolę poznania i ucieleśnienia w powstawaniu wieloznaczności.

Problemy leksykalnej i międzyjęzykowej wieloznaczności omawia artykuł *Polysemy of the Lexeme BANK from the Frame Semantics Perspective*, pokazując, że różne znaczenia słowa *bank* – takie jak ‘instytucja finansowa’, ‘brzeg rzeki’ czy ‘miejsce przechowywania’ – są powiązane poprzez wspólną ramę konceptualną. Podobnie praca *Positive and Negative Qualities of E-Cigarettes Based on Metaphorical and Idiomatic Linguistic Structures* stanowi analizę metaforycznych i idiomatycznych wyrażeń występujących w niemieckojęzycznej prasie, z uwzględnieniem wpływu czynników poznawczych i kulturowych na kształtowanie znaczeń ewaluacyjnych. Oba badania pokazują, że wieloznaczność jest zjawiskiem dynamicznym, uwarunkowanym przez poznanie, kontekst i kulturę.

W innych artykułach zwraca się uwagę na istotność multimodalności i integracji języka z elementami wizualnymi. W pracy *Lingua Franca of the 21st Century* analizowana jest komunikacja w wielojęzycznych zespołach technicznych, co pokazuje, jak język angielski, gesty i diagramy współpracują, aby umożliwić ich wzajemne zrozumienie. W tekście *The Dialogue of Word and Picture – Polysemy in Audiovisual Translation of Songs from Animated Films* autorka analizuje polskie wersje tłumaczeń piosenek Disneya, zwracając uwagę na to, jak wieloznaczność wizualna wpływa na decyzje podejmowane przez tłumaczy. Artykuł *„Usta pięknie harmonizują z nosem”*. *Przykłady użycia metonimii w języku winiarskim* bada przykłady metonimii w języku polskim wykorzystywanej do opisu aromatów i smaków wina, ze szczególnym uwzględnieniem trzech terminów: *nos*, *usta* i *owoc*, ukazując ich wieloznaczność oraz rolę metonimii jako procesu poznawczego i podstawowego elementu komunikacji codziennej. Wyniki przedstawionych badań podkreślają, że znaczenie powstaje w interakcji zasobów językowych i pozajęzykowych.

Tradycyjna sekcja *Nowe głosy: prace młodych naukowców* prezentuje prace badające dyskurs, multimodalność i procesy konceptualne. Artykuł *Polarization in American Digital Political News* analizuje wpływ elementów tekstowych, wizualnych i interaktywnych na kształtowanie percepcji publicznej oraz polaryzację polityczną. Z kolei praca *What Do Metaphors of Understanding Hide?* pokazuje, w jaki sposób metafory konceptualne ukrywają pewne aspekty pojęć, identyfikując sześć powtarzających się elementów w konceptualizacji *understanding*. Przedstawione badania ilustrują innowacyjność metodologiczną i dostarczają wglądu we współczesne praktyki dyskursywne.

Podsumowując, artykuły w niniejszym tomie ukazują bogactwo i złożoność wieloznaczności pojęciowej w dyskursie. Autorzy pokazują, jak powstaje znaczenie w interakcji czynników poznawczych, językowych, kulturowych i multimodalnych. Od ewaluacji ucieleśnionej i leksykalnej wielo-

znaczności międzyjęzykowej po komunikację profesjonalną, procesy metaforyczne i metonimiczne oraz tłumaczenie audiowizualne, artykuły prezentują kompleksowy obraz tego, jak wieloznaczność kształtuje rozumienie w różnych dziedzinach, gatunkach i kontekstach komunikacyjnych. Przedstawione przez autorów prace dostarczają zarówno wglądu teoretycznego, jak i wskazówek metodologicznych dla badaczy zainteresowanych dynamicznymi procesami powstawania znaczenia we współczesnym dyskursie.

Redaktorki tomu

FOREWORD

The twenty-first volume of the *Studia Neofilologiczne. Rozprawy Językoznawcze*, appropriately entitled *Conceptual Polysemy in Discursive Practice (Wieloznaczność pojęciowa w praktyce dyskursywnej)*, brings together a diverse and thought-provoking collection of studies that explore the dynamic ways in which meaning is constructed, negotiated, translated, and interpreted across linguistic, cognitive, and multimodal contexts. The focus on conceptual polysemy reflects a growing interest in understanding how abstract and concrete concepts are cognitively represented, socially mediated, and culturally situated. The contributions illustrate that polysemy is not merely a lexical or semantic phenomenon, but a fundamental aspect of human communication, influencing how concepts are highlighted, structured, and occasionally obscured in discourse. Moreover, the issue emphasizes the importance of multimodality, cross-cultural interaction, and professional communicative practices in shaping meaning, demonstrating that polysemy operates simultaneously across language, images, gestures, and audiovisual texts.

Several articles investigate the cognitive and embodied foundations of meaning. *On the Embodied and Adaptive Origins of the Concepts GOOD and BAD* examines how these evaluative concepts arise from human experiences of pleasure and pain. The study proposes that they belong to a category of “basic adaptive concepts” and demonstrates their centrality in structuring both affective judgments and value predications. In a related vein, *From Record Highs to New Lows: A Cognitive Linguistic Study of the Figurative Language of Economic Indicators* shows how English speakers conceptualize abstract economic phenomena such as *inflation* and *price* using image schemas and metaphorical constructions. By revealing the interplay between conceptual metaphors and grammatical patterns, this study highlights how cognition shapes the understanding of complex concepts. *‘Image Schema’, ‘Domain’, ‘Frame’ and ‘Mental Space’ – Taxonomy or an Intertwining Network?* analyses the organization of cognitive structures, demonstrating that image schemas function both autonomously and integratively, supporting meaning-making across frames and mental spaces. These studies together underscore the central role of cognition and embodiment in the generation of polysemy.

The problems of lexical and cross-linguistic polysemy are addressed in *Polysemy of the Lexeme BANK from the Frame Semantics Perspective*, which demonstrates that multiple senses of *bank* - such as ‘financial institution,’ ‘river edge,’ and ‘storage place’ - are linked through a common conceptual

frame. Similarly, *Positive and Negative Qualities of E-Cigarettes Based on Metaphorical and Idiomatic Linguistic Structures* shows how metaphorical and idiomatic expressions in German-language journalism convey evaluative meaning, illustrating the influence of cognitive and cultural factors on lexical interpretation. These studies reveal that polysemy is a dynamic phenomenon, shaped by cognition, context, and culture.

Numerous studies explore multimodality and the interaction of language with visual resources. *Lingua Franca of the 21st Century* examines communication in multilingual technical teams, highlighting how English, gestures, and visual diagrams work together to achieve understanding. *The Dialogue of Word and Picture – Polysemy in Audiovisual Translation of Songs from Animated Films* analyses Polish translations of Disney songs, showing how visual polysemy informs translation choices. *‘The Mouth Harmonises Beautifully with the Nose’: Examples of Metonymy in the Wine Language* investigates how metonymic expressions convey sensory experience, bridging cognition, language, and perception. These studies highlight that meaning is often constructed jointly across linguistic and non-linguistic modalities.

Finally, the traditional section *New Voices: Contributions from Young Scholars* presents papers, examining discourse, multimodality, and conceptual processes. *Polarization in American Digital Political News* demonstrates how textual, visual, and interactive elements shape public perception of political polarization. *What Do Metaphors of Understanding Hide?* explores how conceptual metaphors conceal aspects of target concepts, identifying six recurrently hidden features in the conceptualization of *understanding*. Together, these studies illustrate methodological innovation and provide insights into contemporary discursive practices.

In essence, this issue reveals the richness and complexity of conceptual polysemy in discourse. The scholars show how meaning emerges from the interaction of cognitive, linguistic, cultural, and multimodal factors. From embodied evaluation and cross-linguistic polysemy to professional communication, metaphorical and metonymic processes, and audiovisual translation, the contributions offer a comprehensive view of how polysemy shapes understanding across domains, genres, and communicative contexts. Through the collaboration of our authors, the volume provides both theoretical insight and methodological guidance for researchers interested in the dynamic processes underlying meaning in contemporary discourse.

Volume editors